

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

В И С Н О В О К

До протоколу № 109
від 02 листопада 2022 року

до проекту Закону України
про державне регулювання генетично-інженерної діяльності
та державний контроль за обігом генетично модифікованих
організмів і генетично модифікованої продукції
для забезпечення продовольчої безпеки
(реєстр. № 5839 від 05.08.2021)

Комітет з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України розглянув проект Закону України про державне регулювання генетично-інженерної діяльності та державний контроль за обігом генетично модифікованих організмів і генетично модифікованої продукції для забезпечення продовольчої безпеки (реєстр. № 5839 від 05.08.2021), поданий Кабінетом Міністрів України, та зазначає таке.

Згідно з пояснювальною запискою метою прийняття проекту законодавчого акта є:

- 1) системний та комплексний перегляд чинного державного регулювання у сфері поводження з ГМО, а також здійснення державного контролю за обігом генетично модифікованої продукції;
- 2) виконання міжнародних зобов'язань України відповідно до статті 64 Угоди про асоціацію та створення в Україні однакового із ЄС регулювання шляхом імплементації у законодавство України відповідних актів ЄС.

Законопроектом пропонується:

- 1) розмежувати повноваження органів державної влади з метою усунення дублювання функцій у сфері поводження з ГМО;
- 2) удосконалити систему оцінювання ризиків ГМО щодо можливого впливу на здоров'я людини та навколишнього природного середовища;
- 3) запровадити європейські механізми державної реєстрації ГМО;

4) удосконалити вимоги до маркування ГМ-продукції та запровадити правила щодо її простежуваності;

5) посилити державний контроль у сфері поводження з ГМО, а також встановити відповідальність за порушення законодавства у цій сфері.

З метою приведення у відповідність із запропонованими проектом Закону положеннями передбачено внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, оскільки зазначений кодекс є невід'ємною частиною всього комплексу необхідних змін, пов'язаних із проектом Закону.

Автори зазначили, що проект Закону стосується, зокрема, сфери наукової та науково-технічної діяльності. Разом з тим до розробки та погодження законопроекту Науковий комітет Національної ради України з питань розвитку науки і технологій не залучався.

Проект Закону містить положення, що стосуються зобов'язань України у сфері європейської інтеграції. Комітетом Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики 26.08.2022 р. підготовлена інформація щодо постатейної відповідності положень проекту Закону реєстр. № 5839 положенням права Європейського Союзу (acquis ЕС) та міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції.

Комітет Верховної Ради України з питань інтеграції України з Європейським Союзом дійшов висновку, що законопроект не суперечить праву Європейського Союзу, але потребує доопрацювання з метою більш повного і збалансованого врахування саме у проекті Закону норм Директиви 2001/18/ЄС.

Також громадська антикорупційна, громадська антидискримінаційна експертиза проекту Закону авторами не забезпечувалася.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України визначило за доцільне висловити щодо його змісту низку зауважень та пропозицій.

Зокрема, звернуто увагу на невідповідність назви законопроекту та його преамбули, у яких зазначається про державне регулювання генетично інженерної діяльності та державний контроль за обігом ГМО і ГМ-продукції “для забезпечення продовольчої безпеки”, із самим проектом, у якому відсутнє визначення цього базового поняття “продовольча безпека”. Відсутні у проекті і положення щодо забезпечення продовольчої безпеки у державі. У цьому аспекті, на думку Головного управління, чинний Закон України “Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів” є більш вдалим, оскільки в ньому йдеться про державну систему біологічної безпеки, яка (“біологічна безпека”) розуміється як “стан середовища життєдіяльності людини, при якому відсутній негативний вплив його чинників (біологічних, хімічних, фізичних) на біологічну структуру і функцію людської особи в теперішньому і майбутніх поколіннях, а також відсутній незворотній негативний вплив на біологічні об'єкти природного середовища (біосферу) та сільськогосподарські рослини і тварин” (абз. 2 ч. 1 ст. 1 Закону). Тобто, система біобезпеки спрямована на усунення негативного впливу ГМО. У проекті ж під “біобезпекою” (п. 2 ч. 1 ст. 1), розуміється лише “система заходів, спрямованих на запобігання або зменшення

можливого впливу генетично модифікованих організмів на здоров'я людей і навколишнє природне середовище". Акцент у цьому випадку переноситься на мінімізацію негативного впливу ГМО. До того ж об'єктом захисту є "здоров'я людей", тоді як у чинному Законі йдеться не лише про здоров'я самої людини, а й про майбутні покоління. Дуже важливе значення має також регулювання забезпечення безпеки людини від будь-якого неприродного впливу на людський геном, тобто, її генетичної безпеки, що передбачено Законом (преамбула, абз. 3. ч. 1 ст. 1 тощо) і залишилось поза увагою проекту.

Як зазначається у п. 2 пояснювальної записки до проекту, необхідність його прийняття зумовлена потребою у гармонізації законодавства України із законодавством Європейського Союзу, зокрема, шляхом імплементації низки визначених правових актів ЄС, у тому числі Директиви 2001/18/ЄС від 12 березня 2001 року "Про навмисне вивільнення у довкілля генетично модифікованих організмів та про скасування Директиви Ради 90/220/ЄЕС". Конкретні зобов'язання також передбачені у Додатку ХХХ до Глави 6 "Навколишнє природне середовище" Розділу V "Економічне і галузеве співробітництво" Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Проте, проектом не повною мірою забезпечена така імплементація. Необхідно зазначити, що поза увагою залишено питання запровадження публічно доступного реєстру місць для вивільнення (пп. "а" п. 3 ст. 31 Директиви 2001/18/ЄС), запровадження реєстру місць вирощування ГМО (пп. "b" п. 3 ст. 31 Директиви 2001/18/ЄС), а також встановлення процедури консультацій з громадськістю та, відповідно іншими групами (ст. 9 Директиви 2001/18/ЄС).

Визначення змісту деяких термінів у проекті характеризується нечіткістю та неоднозначністю, що може ускладнити їх застосування.

Дискусійним є передбачений у проекті підхід щодо визначення законодавства України у сфері поводження з ГМО.

У проекті наявні внутрішні неузгодженості.

Окремо зауважено щодо відсутності у проекті положень, пов'язаних із необхідністю здійснення оцінки впливу на довкілля для певних видів діяльності "поводження з ГМО", зокрема, для вивільнення ГМО у відкриту систему (ст. ст. 18, 19 проекту тощо). Ця вимога випливає із припису абз. 12 п. 11 ч. 2 ст. 3 Закону України "Про оцінку впливу на довкілля" (у тому числі й у редакції проекту).

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловило низку інших зауважень.

До законопроекту реєстр. № 5839 Комітетом отримано позитивні висновки від Міністерства аграрної політики та продовольства України, без зауважень від Міністерства освіти і науки України, Національної академії медичних наук України.

Також Комітет отримав експертні висновки від Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, Національної академії правових наук України, Національної академії аграрних наук України,

Державної установи “Інститут харчової біотехнології та геноміки Національної академії наук України”, яка Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.10.2012 № 761-р відповідно до статті 7 Закону України “Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів” визначена науковою установою, уповноваженою на виконання функцій науково-методологічного центру з питань випробувань генетично модифікованих організмів, у яких було підтримано ініціативу Уряду щодо вдосконалення законодавства у зазначеній галузі. Висловлені відповідними експертами зауваження та пропозиції варто врахувати під час доопрацювання законопроекту.

Комітет отримав негативний висновок громадської антикорупційної експертизи, здійснений Аналітичним центром “Інститут законодавчих ідей”, у якому визначено, що законопроект містить корупціогенні фактори, та надано низку інших зауважень.

Підкомітет з питань науки та інновацій Комітету розглядав законопроект реєстр. № 5839 на своєму засіданні 29.11.2021 р., на якому були присутні представники МОН України, НАН України, НААН України. На цьому засіданні обговорювалось питання щодо доопрацювання законопроекту з урахуванням численних зауважень і пропозицій експертів та з метою комплексного вирішення питання державного регулювання генетично-інженерної діяльності та державного контролю за обігом генетично модифікованих організмів і генетично модифікованої продукції для забезпечення продовольчої безпеки держави. Однак, прийняття рішення підкомітетом було відкладено.

23 червня 2022 року Європейською радою ухвалено рішення про надання Україні статусу кандидата в члени Європейського Союзу. З огляду на спільні завдання законодавчої та виконавчої гілок влади щодо якнайшвидшої інтеграції України до Європейського Союзу та з метою об'єднання зусиль щодо наближення законодавства України до права Європейського Союзу напрацьовано перелік пріоритетних законопроектів, які має розглянути Верховна Рада України. Проект Закону реєстр. № 5839 входить до зазначеного переліку.

Підкомітет з питань науки та інновацій на своєму засіданні 01.11.2022 р. повторно розглянув законопроект реєстр. № 5839.

Зважаючи на низку зауважень і пропозицій фахівців НАН України (уповноважених на виконання функцій науково-методологічного центру з питань випробувань генетично модифікованих організмів), НААН України та Аналітичного центру “Інститут законодавчих ідей”, підкомітет рекомендує Комітету затвердити Висновок, у якому запропонувати визначитись Головному Комітету з розгляду Верховною Радою України щодо законопроекту реєстр. № 5839 з урахуванням висловлених зауважень та пропозицій. Також пропонується направити до Головного Комітету висновки Національної академії наук України, Державної установи “Інститут харчової біотехнології та геноміки НАН України”, Національної академії аграрних наук України та Аналітичного центру “Інститут законодавчих ідей”.

Заслухавши інформацію голови підкомітету з питань науки та інновацій В. Колюха та обговоривши це питання, **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій ухвалив:**

1. Запропонувати визначитись щодо прийняття проекту Закону України про державне регулювання генетично-інженерної діяльності та державний контроль за обігом генетично модифікованих організмів і генетично модифікованої продукції для забезпечення продовольчої безпеки (реєстр. № 5839 від 05.08.2021), поданого Кабінетом Міністрів України, Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики, визначеного головним з опрацювання цього законопроекту.

2. Направити цей Висновок та висновки Національної академії наук України, Державної установи “Інститут харчової біотехнології та геноміки НАН України”, Національної академії аграрних наук України, Національної академії правових наук України та Аналітичного центру “Інститут законодавчих ідей” Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики.

Голова Комітету

Сергій БАБАК